

Opetus- ja kulttuuriministeriö:

kirjaamo@minedu.fi (pdf-muoto)

perusopetus@minedu.fi (Word-muoto)

Pro Lukio ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta – toisen kotimaisen kielen kokeilu

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö (24.4.2017) luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi perusopetuslain väliaikaisesta muuttamisesta (alueellisten kokeilujen mahdollistaminen kielivalikoiman laajentamiseksi ilman velvoittavaa toisen kansalliskielen opiskelua); OKM/13/010/2017

Pro Lukio ry kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä (OKM/13/010/2017). Pro Lukio ry keskittyy lausunnossaan lukiokoulutuksen näkökulmaan ja toteaa lausuntoon lyhyesti seuraavaa:

Pro Lukio ry suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti erilaisiin kokeiluihin koulutuspolitiikan kehittämisessä. On kuitenkin syytä seuraaviin tarkennuksiin:

On erikoista, että perusopetuslaissa määrättäisiin lukiokoulutusta koskevista velvollisuuksista. Esitysluonnoksen mukaan opiskelija, jonka perusopetuksen oppimäärään ei kokeiluun osallistumisen vuoksi ole sisällynyt toista kotimaista kieltä, tulee hakemuksesta vapauttaa velvollisuudesta sisällyttää lukiolaissa tarkoitettuun oppimäärään (tai ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun ammatilliseen perustutkintoon) toista kotimaista kieltä. Vapauttamisessa ei koulutuksen järjestäjällä ole harkintavaltaa. Nyt lukiolain 13 § 2 momentti antaa mahdollisuuden järjestää opiskelijan opiskelu toisin kuin lukiolaissa ja sen nojalla säädetään. Pykälä ei kuitenkaan poista koulutuksen järjestäjän harkintavaltaa, kuten lausunnolla oleva luonnos perusopetuslain muuttamiseksi tekisi.

Perusopetuslakiin tehtävällä muutoksella ei voi synnyttää lukiokoulutuksen järjestäjälle velvoitetta järjestää useamman B1-kielen opetusta lukiossa tilanteessa, jossa osa lukioon tulevista opiskelijoista jatkaa B1-ruotsin ja osa jonkin muun B1-kielen opiskelua.

Lausunnolla oleva luonnos perusopetuslain muuttamiseksi tulisi todennäköisesti vaikuttamaan toisen kotimaisen kielen opiskeluun lukiossa alkavan B3-oppimäärän mukaisesti. Käytännössä kyse on B3-ruotsin opiskelusta, sillä ruotsinkielissä

peruskouluissa B1-kieltä ei juuri opiskella, koska suomen kielen opiskelu aloitetaan tyypillisesti viimeistään kolmannella vuosiluokalla A1-kielenä (ja vastaavasti yleensä englanti A2-kielenä). Kun nyt toisen kotimaisen kielen tarjoaminen lukiossa alkavan B3-oppimäärän mukaisesti on koulutuksen järjestäjälle vapaaehtoista, tulisi kokeilu luomaan painetta B3-ruotsin tarjoamiseen. Siten se myös lisää lukiokoulutuksen kustannuksia.

Vaikka lakiluonnos sisältää ajatuksen kokeiluun osallistuvien vapauttamisesta toisen kotimaisen kielen opiskelusta lukiossa, ei tilanne ole käytännössä niin yksiselitteinen. Koska korkeakoulututkintoa edellyttävissä valtion ja kaksikielisten kuntien viroissa viranhaltijalta vaaditaan vähemmistökielen tyydyttävä taito ja yksikielisissä kunnissa tyydyttävä ymmärtämisen taito, pyrkisi merkittävä osa opiskelijoista todennäköisesti hankkimaan molempien kansalliskielten taidon joko lukion tai korkea-asteen opintojen aikana välttääkseen epäyhdenvertaiseen asemaan joutumisen. Tämä on jälleen kustannuskysymys lukiokoulutuksen kannalta.

Lakiluonnos on laadittu siten, että se koskisi rajattua määrää 1.8.2018 joko viidennellä tai kuudennella luokalla aloittavia peruskoulun oppilaita. On perusteltua arvioida, että kokeilu ei tule antamaan kovin todellista kuvaa kokeilumallin onnistumisesta. Mikäli nimittäin kokeilumalli vakinaistettaisiin, olisi todennäköistä, että osa suomenkielisten koulujen vapaaehtoisen A2-kielen opetuksesta vaihtuisi myöhemmin alkavan B1-kielen opetukseksi. Tämä on ristiriidassa kielenopetuksen varhentamistavoitteiden kanssa. Olisi siten riski kielivarannon ohenemiseen entisestään. Lukiokoulutuksen näkökulmasta tämä merkitsisi sitä, että muiden kielten kuin englannin pitkän oppimäärän osaaminen ja opiskelu lukiossa voisi vähentyä entisestään.

Koska lukiokoulutuksesta jatketaan korkea-asteen opintoihin joko yliopistoihin tai ammattikorkeakouluihin, on myös syytä kiinnittää huomiota yhteen lisäseikkaan. Kun korkea-asteen tutkintoon kuuluu molempien kansalliskielten taito, voi ruotsin kielen opiskelemattomuus vähentää nuoren hakeutumista korkea-asteen opintoihin. Kuten lakiluonnoksen materiaalissa todetaan, kokeilu voi johtaa epäyhdenvertaiseen tilanteeseen, jossa ruotsia osaamattomat voivat jossakin vaiheessa elämäänsä joutua muita huonompaan asemaan puuttuvan toisen kotimaisen kielen taitonsa vuoksi. Tämä lienee väistämätöntä, kun tiedetään yhtäältä julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain vaatimukset ja toisaalta sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen tutkinnoista annettujen valtioneuvoston asetusten mukaiset vaatimukset.

Lausunnon keskeinen sisältö:

Pro Lukio ry toteaa seuraavaa:

- 1) Perusopetuslakiin tehtävällä muutoksella ei voida säätää lukiokoulutuksesta.
- 2) Lukiolain 13 § 2 momentti antaa lukiokoulutuksen järjestäjälle mahdollisuuden järjestää koulutus toisin kuin lukiolaissa ja sen nojalla säädetään, mutta lausunnolla

oleva luonnos ei jätä lukiokoulutuksen järjestäjälle harkintavaltaa olla hakemuksesta vapauttamatta opiskelija toisen kotimaisen kielen opiskelusta.

- 3) On epäselvää, syntyykö lukiokoulutuksen järjestäjälle lakiluonnoksen pohjalta velvoite järjestää useamman B1-kielen opiskelu lukiossa.
- 4) Kokeilu luo lukiokoulutuksen järjestäjille paineita järjestää nykyisellään vapaaehtoinen B3-ruotsin opiskelu lukiossa.
- 5) Kokeilu lisää lukiokoulutuksen kustannuksia.
- 6) Kokeilumalli voisi pidemmällä aikataululla (ei vielä yksivuotisena) johtaa siihen, että A2-kielten opiskelu vähenee ja kielenopiskelun aloitus myöhentyy B1-kielen aloitusvaiheeseen, mikä merkitsee muiden pitkän oppimäärän kielten kuin englannin kielen taidon heikentymistä ja kansallisen kielivarannon kaventumista.
- 7) Kokeilu voi heikentää korkea-asteen opintoihin hakeutumista niiden keskuudessa, jotka eivät opiskele toista kotimaista kieltä, erityisesti ruotsia, B1-kielenä.
- 8) Kokeilu voi johtaa yhdenvertaisuusongelmaan.

Pro Lukio ry

Kyösti Värri
puheenjohtaja

JAANA HILDÉN-POHJOLA

Jaana Hildén-Pohjola
varapuheenjohtaja

Pro Lukio ry on lukioiden, lukioissa toimivien sekä muiden lukion etua ajavien yhdistys. Pro Lukion tarkoituksena on lukiokoulutuksen puolestapuhujana ja kehittäjänä turvata ja vahvistaa lukion asemaa omana koulutusmuotona suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Pro Lukio nostaa esille lukiokoulutuksen ajankohtaisia teemoja ja osallistuu koulutuspoliittiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun.